

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0.

ŠTO JE TO STRATEŠKO KONSTRUIRANJE ZNAČENJA I ZBOG ČEGA JE ONO VAŽNO ZA POUČAVANJE JEZIKA?

Renata Geld i Mateusz-Milan Stanojević
STRATEŠKO KONSTRUIRANJE ZNAČENJA RIJEČJU I SLIKOM.
KONCEPTUALNA MOTIVACIJA U OVLADAVANJU JEZIKOM

Zagreb: Srednja Europa, 2018.

Znanstvena monografija *Strateško konstruiranje značenja riječju i slikom. Konceptualna motivacija u ovladavanju jezikom* Renate Geld i Mateusza-Milana Stanojevića, objavljena 2018. godine u Srednjoj Europi, napisana je kako bi pokazala goleme mogućnosti za primjenu teorijskoga okvira kognitivne lingvistike na poučavanje inoga jezika te, posljedično, na sam proces ovladavanja inim jezikom. Knjigom se željelo potaknuti znanstvenike, poučavatelje i učenike jezika na strateško promišljanje o jeziku i značenju ukazivanjem na vezu između prvoga i drugoga jezika te između kognicije i iskustva. U knjizi se opisuje mjesto i važnost kognitivne semantike u ovladavanju drugim jezikom, pa se zapravo može reći da knjiga pokazuje primjenu kognitivne semantike u poučavanju jezika i ovladavanju njime, odnosno njezi-

nu primjenu u analizi različitih procesa uključenih u strateško konstruiranje značenja. Jezik se, naime, ne može odijeliti od općih kognitivnih procesa, a kognitivne strategije odražavaju opće kognitivne procese. Autori shvaćaju strategije kao cikličke procese koji su proizvod kontinuuma nesvjesnih i svjesnih procesa i aktivnosti te nude model kognitivnih strategija koji se temelji na rezultatima istraživanja koja su prethodno proveli. Svoj model pokazuju na primjerima ovladavanja fraznim glagolima i poučavanja fraznih glagola u engleskome jeziku. Frazni se glagoli, inače lingvistički vrlo zanimljiv segment ustroja engleskoga jezika koji se u učenika i poučavatelja obično smatra teškim za ovladavanje, u knjizi promatraju kao konstrukcija čije su sastavnice konceptualno motivirane. Prepoznavanje konceptualne motivacije, kako

fraznih glagola tako i ostalih segmenata jezika, smatra se jednim od temeljnih mehanizama koji dovode do dubinskoga procesiranja te zapamćivanja i usvajanja jezičnih konstrukcija.

Knjiga sugerira kako se kognitivna uključenost učenika jezika može poticati u procesu poučavanja te kojim znanjima treba vladati nastavnik jezika da bi je mogao učinkovito poticati. Glavne su i polazišne postavke na kojima su utemeljena istraživanja u knjizi sljedeće: (1) jezik je neodvojiv od iskustva i temeljnih kognitivnih procesa koji su vidljivi u konstruiranju značenja u prvome jeziku te u strateškome konstruiranju značenja u drugome jeziku, (2) jezik je konceptualno motiviran, a njegova je motiviranost strateški okidač u procesu konstruiranja značenja u inome jeziku, (3) govornici inoga jezika sposobni su prepoznati i iskoristiti konceptualnu motiviranost jezičnih jedinica, (4) jezično se znanje gradi, a učenike jezika treba motivirati da otkrivaju jezik i značenja koje je dinamično i subjektivno jer ga izgrađuje ljudski um, (5) jezični inventar svakoga pojedinog jezika, dakle sukus njegove gramatike i rječnika, sudjeluje u procesu kodiranja značenja i (6) strateški okidač koji u učenikâ jezika inicira razumijevanje pojedine jezične jedinice ne može se uvijek predvidjeti jer na njega utječe dinamika učenikova in-

dividualnoga iskustva, kao i svakojake okolnosti te različita obilježja i osobitosti jezika te kognitivnih i afektivnih procesa. Međutim važno je da nastavnici učenicima omoguće da i sami budu istraživači jezika te da traže i prepoznaju značenjske poveznice koristeći se svojim iskustvima i osjetilima u spoznavanju značenja u jeziku. Knjiga pokazuje kako se, oslanjajući se na opis jezika nastaloga unutar kognitivnolingvističkoga teorijskoga okvira, može konstruirati značenje u inome jeziku, kao i kako se poučavanje odabranih segmenata jezika, u ovome slučaju fraznih glagola u engleskome jeziku, može utemeljiti na njemu.

Knjiga se sastoji od uvodnoga dijela u kojemu se definiraju, odnosno redefiniiraju strategije učenja te se govori o potencijalu koji strateško razmišljanje ima u ovladavanju jezicima. Poglavlje *Dinamičnost konstruiranja značenja: ukotvljenost spoznaje, kognitivni procesi i jezik govori o ograničenjima vanjskoga svijeta, ljudskoga tijela, društva i kulture, o kognitivnim procesima i sposobnostima, o jeziku kao izrazu svijeta, a ujedno i načinu njegova konstruiranja te o važnosti prostora u konstruiranju stvarnosti i kognitivnolingvističkome modeliranju. Uvode se frazni glagoli i njihov kognitivnolingvistički opis. U poglavlju *Čimbenici u istraživanju strateškoga konstruiranja značenja* obrađeni su*

elementi prvoga jezika i elementi inoga jezika koji sudjeluju u izgradnji modela strateškoga konstruiranja značenja, a sve je potkrijepljeno primjerima engleskih fraznih glagola. *Prostor kao temelj strateške konkretizacije: uloga topoloških čestica i njihova informativnost* poglavlje je u kojemu se analiziraju strateške konkretizacije čestica *in* i *out* te *up* i *down*. Prikazano je kako sheme značenja navedenih čestica izgledaju u kognitivnolingvističkim opisima te kako učenici engleskoga kao inoga jezika prepoznaju motiviranost topoloških čestica koje se, uz leksičke sastavnice, pojavljuju u sklopu fraznih glagola. U poglavlju *Strateško konstruiranje značenja slikom i konceptualna integracija* iznose se rezultati istraživanja kako učenici engleskoga kao prvoga i inoga jezika (s različitim prvim jezicima – arapskim, španjolskim, češkim i hrvatskim) prikazuju značenje fraznih glagola crtežima. Osim analize i kategorizacije njihovih crteža u poglavlju su posebno analizirane kulturne sličnosti i razlike među skupinama ispitanika, kao i njihovo zajedničko iskustvo prostora. Poglavlje *O poučavanju, razvoju i poticanju strategija konstruiranja značenja* omogućuje čitateljima uvid u udžbenike i materijale za poučavanje engleskoga kao inoga jezika, pokazuje njihove nedostatke te otkriva mogućnosti korištenja značenjski mo-

tiviranih ilustracija kojima bi se u učenika osvježivala motiviranost prije svega topoloških čestica, a onda i motiviranost značenja cijelih fraznih glagola. U njemu se ističe kako su nastavnikovi postupci: pitanja, aktivnosti i likovni materijal kojim upotpunjuje svoje nastavne materijale od presudne važnosti za učeničko strateško promišljanje o značenju u jeziku. Knjiga završava popisom fraznih glagola na kojima su bila provedena istraživanja te glosarom najvažnijih pojmova prevedenih s engleskoga jezika koje su autori uveli, opisali i koristili u svojoj knjizi, a koji su dosad bili manje uvriježeni u hrvatskome jezikoslovlju. Takav glosar omogućuje čitateljima lakše snalaženje u terminologiji i čini knjigu prohodnijom. Osim ukupne bibliografije koje se nalazi na kraju knjige svako poglavlje završava popisom literature koja je relevantna za temu o kojoj poglavlje govori (*Izvori teorijskih poticaja i istraživačkih podataka*). Takva organizacija teksta vrlo je korisna jer omogućuje zainteresiranim čitateljima da se lakše snađu u obimnoj literaturi te informiraju o temama koje ih interesiraju i prošire svoje spoznaje o njima.

Premda knjiga *Strateško konstruiranje značenja riječju i slikom. Konceptualna motivacija u ovladavanju jezikom* nije u prvome redu namijenjena lingvistima, glotodidakti-

čarima i jezičnim praktičarima početnicima (svakako će se puno lakše u njoj snaći osobe s više lingvističkoga znanja i iskustva koje su upoznate s temeljnim pojmovima kognitivne lingvistike i zakonitostima procesa ovladavanja prvim i inim jezikom), knjiga je napisana vrlo dinamično i plastično te s puno zanimljivih i duhovitih primjera pomoću kojih i manje upućeni čitatelji mogu bez poteškoća shvatiti glavne ideje pojedinih ulomaka ili poglavlja pa te spoznaje primijeniti u svojem daljnjem radu. Za poželjeti je da

knjigu pročita što više zainteresiranih stručnjaka i poučavatelja, kako prvih tako i inih jezika, kako bi ona s jedne strane potaknula nova korisna komplementarna istraživanja, a s druge strane kako bi se poučavatelji jezika odlučili na izradu induktivnih pristupa poučavanju prvih i inih jezika koji su utemeljeni na razumijevanju motiviranosti jezičnih jedinica i kojima bi se učenicima omogućilo lakše razumijevanje jezičnih jedinica te potaknulo ukupno doživljavanje jezika kao logične i motivirane cjeline.

Sanda Lucija Udier